
A Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága

11/A/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnöknek az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenessége előzetes vizsgálatára benyújtott indítványa tárgyában – dr. Holló András, dr. Kiss László és dr. Lenkovich Barnabás alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló, az Országgyűlés 2009. december 14-ei ülésnapján elfogadott törvény 30. § (1) bekezdése alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló, az Országgyűlés 2009. december 14-ei ülésnapján elfogadott törvény 28. §-a, 42. §-a, valamint 212. §-a nem alkotmányellenes.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országgyűlés 2009. december 14-ei ülésnapján elfogadta a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló T/11079 törvényjavaslatot (a továbbiakban: Törvény). Az Országgyűlés elnöke a Törvényt 2009. december 18-án küldte át a köztársasági elnök hivatalába kihirdetésre. A Törvény egyes rendelkezéseivel szemben a köztársasági elnök alkotmányossági aggályokat fogalmazott meg, ezért azt nem írta alá, hanem a 2009. december 31-én kelt indítványában – az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § a) pontja, 21. § (1) bekezdés b) pontja és 35. §-a alapján a Törvény előzetes alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte.

A köztársasági elnök a kihirdetésre megküldött Törvény 28. §-a, 30. § (1) bekezdése, 42. §-a, valamint 212. §-a alkotmányellenességének megállapítását az Alkotmány 13. §-ában biztosított tulajdonhoz való jog sérelme miatt kezdeményezte. Indítványában rámutatott, hogy a Törvény 207. § (5) bekezdése 2012. december 31-ével hatályon kívül helyezi a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvényt (a továbbiakban: Mpt.), és a magánnyugdíjaknak az eddigtől eltérő rendszerét hozza létre. A Törvényen alapuló nyugdíjrendszerben a részvétel továbbra is kötelező, és a szolgáltatások nyújtása is tőkefedezeti rendszerben történik. Magánnyugdíj-biztosítási szolgáltatást azonban csak a Törvény feltételei szerint létrejött magánnyugdíj-biztosító és járadékszolgáltató végezhet, előbbi pedig a Törvény 60. § (1) bekezdése értelmében kizárólag zártkörűen működő részvénytársasági formában alapítható. Bár szervezetükre sajátos szabályokat állapít meg a Törvény, egyébként a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) szerint működhetnek, így a tagok a magánnyugdíj-biztosító döntéshozatalában nem vehetnek részt. A 212. § szerint az Mpt. alapján működő pénztárak vagy beleolvadnak egy magánnyugdíj-biztosító részvénytársaságba, vagy megszűnnek.

A Törvény így két területen korlátozza az Mpt. szerinti pénztártagok jogosítványait: egyrészt a 212. § által megszűnik a tagoknak a pénztár döntéshozatalában való részvételi joga, másrészt korlátozza, szűkíti a szolgáltatásokkal kapcsolatos jogosítványukat.

A Törvény 28. §-a szűkíti a járadékszolgáltatások körét, az Mpt. 27. § (2) bekezdésében szabályozott négyféle szolgáltatás (életjáradék, elején határozott időtartamos járadék, végén határozott időtartamos járadék, kettő vagy több életre szóló életjáradék) helyett csak garantált összegű és inflációindexált járadék nyújtását teszi lehetővé, a garantált összegű járadékon belül pedig egy és két életre szóló járadék között különböztet, megszüntetve az Mpt. által az elején vagy végén határozott időtartamos járadék, valamint a kettőnél több életre szóló járadék igénybe vételét.

A Törvény 30. § (1) bekezdése az egyösszegű szolgáltatás igénybevételének lehetőségét az Mpt. 28. § (1) bekezdés b) pontjával szemben – miszerint ezt az a pénztártag kérhette, akinek a különböző pénztárakban eltöltött és összeszámított tagsági jogviszonya nem haladja meg a 180 hónapot – arra az esetre korlátozza, hogy ha az egy életre szóló járadék mértéke nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 5 %-át.

Végül a Törvény 42. §-a szűkíti a tag halála esetére a kedvezményezett jelölésének korábbi, korlátlan lehetőségét a közeli hozzátartozóra, illetve bizonyos esetben az élettársra.

Az indítvány érvelése szerint e rendelkezések az Alkotmány 13. §-ában biztosított tulajdonhoz való jogot sértik. A tulajdonhoz való jog nem csak a polgári jog értelmében vett tulajdont védi, hanem kiterjed azokra a vagyoni jogokra és közjogi alapú jogosítványokra is, amelyek a tulajdon egyéni autonómiát védő szerepét átvették. A saját jogú és a hozzátartozói nyugellátások is az Alkotmány 13. §-ának védelme alatt állnak, mert olyan, járulékfizetési kötelezettségen alapuló jogosultságok, ahol a biztosítási elem szerepet játszik, és az adott jogosultság feltétele a társadalombiztosítási jogviszony fennállta.

A köztársasági elnök indítványában hivatkozott arra is, hogy a tulajdonvédelem a társadalombiztosítás területén szorosan összefügg a bizalomvédelemmel, az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő szerzett jogok védelmével. Ezen életviszonyokban ugyanis a biztosítottak hosszú távú döntéseket hoznak, így a társadalombiztosítási jogosultságok tulajdoni védelme azt a célt is szolgálja, hogy az érintettek bízhassanak a jogszabályok és a belőlük fakadó jogok viszonylagos állandóságában.

Az indítvány szerint a pénztártagok Mpt. által biztosított jogosulti pozíciójának egésze a tulajdoni védelem tárgya, amely jogosultságok biztosítási jellegűek, így a tagdíjfizetés és nem a szolidaritási elem dominál. Emiatt erősebb tulajdoni védelmet is szükségessé tesznek. A tulajdonosi pozícióból következően a pénztár döntéshozatalában való részvétel, és a majdani szolgáltatásokra vonatkozó váromány is tulajdoni védelem alatt áll.

A tulajdonhoz való jog az Alkotmány 8. § (2) bekezdéséből következően az arányosság betartása mellett, közérdekből korlátozható. A közérdek kapcsán a Törvény indokolása a pénztárak működőképességére, a szolgáltatások finanszírozhatóságára utal. E közérdek azonban csak akkor arányos a tulajdonhoz való jog korlátozásával, ha a Törvény lehetőséget adna arra, hogy a megváltozott jogi helyzetet értékelve a pénztártag visszaléphessen az állami nyugdíjrendszerbe; ezt azonban az Mpt.-ben foglaltaknál is szűkebb kör számára biztosítja.

Erre tekintettel a kifogásolt rendelkezések aránytalanul korlátozzák a pénztártagok Mpt. alapján létrejött, az Alkotmány 13. §-ának védelmét élvező jogosultságait.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

2. A Törvénynek a köztársasági elnöki indítvánnyal támadott szabályai:

„28. § (1) Magánnyugdíj-járadékként az e törvényben foglalt feltételekkel nyújtható járadéktermékek

a) a garantált-összegű járadék; valamint

b) az inflációindexált járadék.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott járadéktermékek típusai

a) az egy életre szóló járadék; valamint

b) a két életre szóló járadék.”

„30. §(1) Egyösszegű szolgáltatásban az a tag részesülhet, akinek az egyéni számlán felhalmozott követelése alapján megállapítható egy életre szóló járadék mértéke – a kijelölt járadékszolgáltató által a tárgyév megelőző évben alkalmazott járadéktényező figyelembevételével – nem éri el az öregségi nyugdíj tárgyév január 1-jén érvényes legkisebb összegének 5 százalékát. Ebben az esetben az egyösszegű szolgáltatást közvetlenül a tag egyéni számlájáról kell teljesíteni.”

„42. § (1) A tag a felhalmozási időszakban bekövetkező halála esetére haláleseti kedvezményezettet vagy kedvezményezetteket jelölhet. Haláleseti kedvezményezettnek kizárólag a tag közeli hozzátartozója, illetve – amennyiben a Tny. 45. §-ának (2) bekezdésében meghatározott feltételeket teljesíti – élettársa jelölhető meg. A tag a felhalmozási időszakban a haláleseti kedvezményezett jelölését bármikor visszavonhatja, és az e bekezdésben foglaltaknak megfelelően új kedvezményezettet jelölhet.

(2) A haláleseti kedvezményezett a tag felhalmozási időszakban bekövetkező halálának időpontjában az egyéni számla kizárólagos tulajdonosává válik. Amennyiben a tag egyidejűleg több haláleseti kedvezményezettet jelöl meg, akkor – ellenkező rendelkezése hiányában – a megjelölt személyek egyenlő

arányban válnak jogosulttá. Több kedvezményezett esetén, ha valamelyik kedvezményezett meghal, akkor az egyéni számla ráeső részére a tag halála időpontjában még életben lévő kedvezményezettek a részesedésük arányában válnak jogosulttá.

(3) A tag a magánnyugdíj-járadék folyósítási időszakára társjáradékost jelölhet. Társjáradékos jelölésére a felhalmozási időszakban, de legkésőbb a magánnyugdíj-járadék 31–32. §-ban meghatározottak szerinti kiválasztásával egyidejűleg kerülhet sor. Társjáradékosként csak egy személy jelölhető meg, amely kizárólag a tag közeli hozzátartozója, illetve – amennyiben a Tny. 45. §-ának (2) bekezdésében meghatározott feltételeket teljesíti – élettársa lehet. Társjáradékosnak az e bekezdésben meghatározott személyek közül azonban olyan személy, aki nem a tag házastársa, bejegyzett élettársa, az e bekezdésben meghatározott élettársa, egyenes ági rokona, valamint örökbefogadott gyermeke csak akkor jelölhető, ha az előzőekben felsorolt személyek jelölésére a tagnak nincs lehetősége. A tag a felhalmozási időszakban a társjáradékos jelölését bármikor visszavonhatja, és az e bekezdésben foglaltaknak megfelelően új társjáradékost jelölhet. A járadékos a magánnyugdíj-járadékkiválasztását követően új társjáradékost kizárólag abban az esetben jelölhet meg, ha a korábbi társjáradékos jelölése az (5) bekezdésben foglaltak szerint hatályát veszti.

(4) A társjáradékos a tagnak a magánnyugdíj-járadék folyósítási időszakában bekövetkezett halála esetén – amennyiben a tag a 28. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti járadéktípust választotta – a részére az e törvényben meghatározottak szerint járó magánnyugdíj-járadékra jogosult.

(5) A haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos jelölése hatályát veszti, ha

a) a haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos a tag felhalmozási ideje, illetve a járadékos szolgáltatásának időtartama alatt meghal ;

b) a haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos már nem közeli hozzátartozója a tagnak, illetve a járadékosnak;

c) a tag, illetve a járadékos a haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos szándékos cselekménye következtében hal meg, és azt jogerős bírósági ítélet megállapítja;

d) a tag az (1) bekezdésben foglaltak szerint a haláleseti kedvezményezettre vonatkozó korábbi jelölését visszavonta.

(6) Ha a tag haláleseti kedvezményezettet nem jelölt, vagy a jelölés az (5) bekezdésben foglaltak alapján hatályát veszítette, akkor a tag felhalmozási időszakban bekövetkezett halála esetén haláleseti kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni, örökrésze arányában. Az örökös jogállása a haláleseti kedvezményezettével megegyezik. Ha a tagnak természetes személy örököse nincs, akkor az egyéni számlán lévő összeget a magánnyugdíj-biztosító fedezeti tartalékán a tagok egyéni számlái és a szolgáltatási tartalékok javára a jóváírás időpontjában fennálló egyenlegek figyelembevételével kell elszámolni.

(7) Amennyiben a járadékos a társjáradékos-jelölés hatályvesztésének megállapítását követő 30 napon belül új társjáradékost jelöl, akkor a két életre szóló járadékot újból meg kell állapítani.

(8) Amennyiben a járadékos a társjáradékos-jelölés hatályvesztésének megállapítását követő 30 napon belül nem jelöl új társjáradékost, akkor részére – a korábban megállapított két életre szóló járadék megszüntetésével – a járadékszámán rendelkezésre álló összeg figyelembevételével egy életre szóló járadékot kell megállapítani.

(9) A (7)–(8) bekezdések szerinti járadékmegállapítás során az egy életre szóló járadék megállapítására vonatkozó, tárgyévi feltételeknek megfelelő előírásokat kell alkalmazni. A megállapítás során felhalmozott összegként azt az összeget kell figyelembe venni, amely a járadékos részére a 31. § (1) bekezdésben meghatározott választást követően a két életre szóló járadék megállapításakor figyelembevételre került. A megállapítás során a járadék összegének a 31. § (1) bekezdésben meghatározott választást követően végrehajtott emelését is figyelembe kell venni.

(10) A tag halála esetén az egyéni számla nem része a hagyatékának.

(11) A haláleseti kedvezményezett a belépési nyilatkozaton, illetve közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban jelölhető meg. A társjáradékos a belépési nyilatkozaton, a járadékszolgáltatási szerződésben, illetve közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban jelölhető meg. A haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos jelölése a magánnyugdíj-biztosító, illetve a járadékszolgáltató tudomásulvételével, a jelölésmegtételének időpontjára visszamenőleges hatállyal történik. A magánnyugdíj-biztosító, illetve a járadékszolgáltató a haláleseti kedvezményezett, illetve a társjáradékos jelöléséről a tagot a záradékolt belépési nyilatkozat, illetve a járadékszolgáltatási szerződés átadásával vagy megküldésével, illetve egyéb esetben a tudomás szerzést követő 15 napon belül a tagsági okirat

megküldésével értesíti. A tagsági okiratnak tartalmaznia kell a tag adatain kívül a tag által megjelölt haláleseti kedvezményezett, illetve társjáradékos 8. számú melléklet I. része 1. pontjának k) alpontjában megjelölt adatait, haláleseti kedvezményezett esetén a jogosultsága arányát, valamint a társjáradékos-jelölés időpontját. A magánnyugdíj-biztosító a haláleseti kedvezményezett jelöléséről a nála őrzött okirat alapján, a haláleseti kedvezményezett jogosultságának igazolását követő 8 munkanapon belül megteszi a haláleseti kedvezményezett (12) bekezdés szerinti választásának teljesítéséhez szükséges intézkedést.

(12) A tag felhalmozási időszakban bekövetkező halála esetén a haláleseti kedvezményezett jogosultságának igazolását követően írásban nyilatkozik, hogy az egyéni számla egyenlegéből rá eső részt

a) egy összegben felveszi ;

b) a Tny. szerinti hozzátartozói nyugellátás megállapítása esetén átutaltatja a Nyugdíjbiztosítási Alap részére;

c) ugyanazon magánnyugdíj-biztosítónál vezetett saját egyéni számlájára átvezetteti;

d) más magánnyugdíj-biztosítónál vezetett egyéni számlájára átutaltatja.

(13) Amennyiben a tag több haláleseti kedvezményezettet jelölt, a (12) bekezdés b) pontjában meghatározott döntésre akkor kerülhet sor, ha valamennyi haláleseti kedvezményezett ilyen értelmű nyilatkozatot tesz. Ellenkező esetben a (12) bekezdés b) pontja szerinti nyilatkozatérvénytelen, és az ilyen irányú rendelkezést tett haláleseti kedvezményezettnek ismételt nyilatkoznia kell arról, hogy a (12) bekezdés a), c), vagy d) pontjában meghatározott lehetőséget választja."

„212. § (1) A magánnyugdíjpénztárnak 2011. november 30-áig – a közgyűlésen jelenlévők kétharmados szavazattöbbségével, küldöttközgyűlés esetén legalább a tagság kétharmadát képviselő küldöttek szavazatával – döntenie kell arról, hogy magánnyugdíj-biztosítóba beolvad, vagy pedig végelszámolással megszűnik. A közgyűlésen ismertetni kell a pénztár előtt álló lehetőségeket, a végelszámolás vagy átalakulás módját, okát, annak célját és következményeit, különös tekintettel a várható költségekre és a tagsági viszony folytatásának lehetőségeire. A pénztár döntését a Felügyelet részére 3 munkanapon belül bejelenti.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt döntés alapján lefolytatott beolvadás, valamint a végelszámolás során a tagok magánnyugdíj-biztosítóba történő átlépésével kapcsolatos vagyonátadás, vagyonátruházás adó- és illetékmentes."

III.

A köztársasági elnök indítványa részben megalapozott.

1. A magyar nyugdíjrendszer 1997-től fokozatos átalakuláson ment át. Az ún. felosztó-kirovó társadalombiztosítási nyugdíjrendszert egy új alapokon nyugvó, vegyes, többemű rendszer váltotta fel. 1998-tól az új, hárompilléres rendszer jött létre, amelynek elemei a korábbi, társadalombiztosítási nyugdíjrendszer mellett a tőkevárományosi elven működő magánnyugdíjpénztárak, illetőleg önkéntes nyugdíjpénztárak. A kötelező nyugdíjbiztosítás két részre vált: a társadalombiztosítási és a tőkefedezeti alapon működő magánnyugdíjpénztári ágazatra, s ezek működését önkéntes pénztárak egészítik ki. Az Alkotmánybíróság a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatában megállapította, hogy e változások nyomán nagymértékben erősödött az új nyugdíjrendszer biztosítási karaktere, és jelentősen visszaszorultak a szociális célú újraelosztási szempontok: „Bár a társadalombiztosítási nyugdíjnak változatlanul jellemzője az, hogy vegyes rendszerű nyugdíj, amelyben egyaránt megtalálhatók a biztosítási és szolidaritási elemek, az is kétségteljesen megállapítható, hogy az új szabályozásban a társadalombiztosítási nyugdíjon belül is egyre dominánsabbá válik a nyugdíj biztosítási jellege a szociális elemekkel szemben.” (ABH 1999, 325, 333.)

A magánnyugdíjpénztárakat – amelyek átalakítását célozza a Törvény – az Mpt. hozta létre a társadalombiztosítás átfogó reformja keretében, mint a vegyes finanszírozású nyugdíjrendszer második pillérét. Az Mpt. általános indokolása szerint „[a] tőkefedezeti elven működő nyugdíjpénztárakban a biztosított pénztártagok befizetett járulékaik tőkét képeznek, amely fedezetül szolgál a kiegészítő nyugdíj szolgáltatáshoz. A nyugdíjpénztár a bevételeiből alapokat képez és a szolgáltatásokra, illetve az intézmény működtetésére fel nem használt pénzeszközöket befekteti. A pénztár az egyes pénztártagok megtakarítását a felhalmozási időszakban egyéni számlán tartja nyilván, amelyet a nyugdíjkorhatár elérésekor, illetve a nyugdíj szolgáltatás megkezdésekor a szolgáltatási szabályzatában meghatározott járadékra vált át.” A szolgáltatások főszabályként járadékszolgáltatások. A tőkefedezeti elven működő nyugdíjpénztárakban a biztosított pénztártagok befizetett járulékaik tőkét képeznek, amely fedezetül szolgál a kiegészítő nyugdíj szolgáltatáshoz. A nyugdíjpénztár a bevételeiből alapokat képez és a szolgáltatásokra, illetve az intézmény működtetésére fel nem használt pénzeszközöket befekteti. A pénztár az egyes pénztártagok megtakarítását a felhalmozási időszakban egyéni számlán tartja nyilván, amelyet a nyugdíjkorhatár elérésekor, illetve a nyugdíj szolgáltatás megkezdésekor – főszabály szerint – a

szolgáltatási szabályzatában meghatározott járadékra vált át. A tőkefedezeti nyugdíjpénztárakról szóló törvény számos ponton kapcsolódik a társadalombiztosítási nyugdíj szabályozásához. Ilyen kapcsolódási pont a nyugdíjpénztárak és a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer közös infrastrukturális szervezeteinek rendszere (egységes beszedési, nyilvántartási rendszer, igényérvényesítési, jogorvoslati rendszer stb.). A nyugdíjpénztári tagok tehát, amíg jövedelemmel rendelkeznek, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvényben meghatározott tagdíjat fizetnek, majd a nyugdíjkorhatár elérését követően különböző nyugdíjszolgáltatásokban részesülnek a pénztártól. Az állami nyugdíjjal ellentétben a kifizetések fedezetül a tag által befizetett összegek és azok hozamai szolgálnak, tehát a tagok ebben az értelemben saját maguk gondoskodnak nyugdíjukról.

A Törvény a nyugdíjbiztosítás egyik, kötelezően igénybe veendő pillére intézményrendszerét alakítja át, ekként az az Alkotmány értelmében vett társadalombiztosítási jogalkotásnak minősül. A Törvény a rendszer átláthatóságának növelését célozza. Az Mpt. 57. § (1) bekezdése szerint a pénztár bevételeiből köteles fedezeti és likviditási tartalékot létrehozni. Az 58. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a pénztár bevételeiből elkülönített tartalékot – saját tevékenységi tartalékot – kell képeznie abban az esetben, ha járadékszolgáltatási tevékenységét nem helyezi ki, amely a felsorolt tevékenységek működési zavarai esetén a biztonsági tartalékok kimerülése után a fedezeti tartalék feltöltésére szolgál. A pénztárak a fedezeti tartalékot a jövőbeni nyugdíjszolgáltatásokra, a működési és likviditási tartalékot a jövőbeni kiadások fedezetére, járadékszolgáltatásra, hozamgaranciára stb. képezhetik, e tartalékképzés mértéke azonban jelentéktelen. A tartalékképzést a pénztárak folyamatosan csak úgy tudják biztosítani, ha a tagok befizetéseiből töltik fel, ezzel csökken a tagok egyéni számláján jóváírt rész. Az Mpt. 62/A. §-a szerint 2009-től a fedezeti tartalék javára a tagdíj, illetve tagdíjcélú támogatás 95,5 százalékát köteles jóváírni, vagyis a működésre és likviditásra fordítható levonás 4,5 százalékig terjedhet. A pénztárak élnek a maximális levonás lehetőségével, amelyet fel is használnak, így a folyamatos tartalékképzés, a tartalékok szinten tartása nem mindig lehetséges, ugyanakkor a tagok nem kötelezhetők a tartalék pótlására, tőkebevitelre. A Törvényben meghatározott szervezeti változás lehetővé teszi, hogy ilyen esetben a zrt. tulajdonosai feltöltsék a tartalékot a jogszabályban meghatározott szintre, így a tagok részére jóváírt rész nem változik, és tőkebevonással finanszírozható az az átmeneti hiány is, amely akkor állhat elő, ha a kalkulált életkorhoz képest hosszabb ideig kell járadékot szolgáltatni. A Törvényben előírt tőkével rendelkező járadékszolgáltató a szolgáltatásnál fellépő kockázatok megfelelő kezelésével így biztosíthatja a nyugdíjszolgáltatások értékállandságát.

2. Az Alkotmánybíróság szerint az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. „Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. (...) Az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. (...) Az alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpen a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380, 381.].

Az Alkotmánybíróság az egyes társadalombiztosítási jogszabályokkal összefüggésben számos határozatában vizsgálta a szerzett jogok sérelmét. A 37/2007. (VI.12.) AB határozatában gyakorlatát az alábbiakban foglalta össze: „ A társadalombiztosítási jogalkotást megítélő alkotmánybírósági gyakorlat visszatérő megállapítása, hogy a szerzett jogok megvonása sérti a jogállamisághoz szervesen kapcsolódó jogbiztonság elvét [elsőként: 11/1991. (III. 29.) AB határozat, ABH 1991, 34, 35.]. Az Alkotmány szerint a társadalombiztosítás az ellátáshoz való jog megvalósításának egyik eszköze, azaz a társadalombiztosításnak a szerzett jogok garantálását az ellátáshoz való alkotmányos jog megvalósítására figyelemmel kell biztosítania [26/1993. (II. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.].

A vásárolt jog az Alkotmánybíróság gyakorlatában eleinte a szerzett jog szinonimájaként szerepelt [pl. 26/1993. (II. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.], ami szó szerinti jelentésében is arra utal, hogy a járulékfizetéssel ellentételezett szolgáltatások állnak alkotmányos védelem alatt. Ugyanekkor e határozataiban az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a vegyes rendszerű társadalombiztosításban nem választható élesen ketté a biztosítási és a szolidaritási elem. A »vásárolt jogra« azonban csak a biztosítással fedezett szolgáltatások esetében lehet sikerrel hivatkozni, viszont az elemek keveredése miatt nem dönthető el teljes pontossággal, hogy melyik mögött áll ellenszolgáltatás, és melyik mögött nem [ld. ABH 1993, 196, 198.].

A szerzett jog, mint általános kategória és a vásárolt jog szinonim fogalmaként való használata akkor változott meg, amikor az Alkotmánybíróság bevezette a tulajdonvédelem szempontjainak alkalmazhatóságát a társadalombiztosítás terén [43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188.]. E határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság elvi élel állapítja meg, hogy a jogbiztonság, mint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja a szociális rendszerek stabilitása szempontjából különös jelentőségű. E megállapítás alátámasztására a határozat indokolása kifejtette, hogy »a szolgáltatásokat és a hozzájuk fűződő várományokat nem lehet sem alkotmányosan megfelelő indok nélkül, sem pedig egyik napról a másikra megváltoztatni. Az átmenet nélküli változáshoz különös indok szükséges. A kötelező biztosítási rendszer esetében a járulékok kötelező befizetése, vagyis e vagyonelevonás fejében a biztosított a rendszer fokozottabb stabilitását várhatja el (...) Mindazon társadalombiztosítási szolgáltatások esetében, ahol a biztosítási elem szerepet játszik, a

szolgáltatások csökkentésének vagy megszüntetésének alkotmányossága a tulajdonvédelem ismérvei szerint bírálható el» (ABH 1995, 188, 193-195.). A határozat hozzátette, hogy a szolgáltatás megvonása vagy jogalapjának kedvezőtlen megváltoztatása az alapjogi sérelem ismérvei szerint bírálható el (ABH 1995, 188, 196.). Azokban az esetekben tehát, amelyekben a biztosítási elemnek van szerepe, a tulajdonvédelem alapján, azokban pedig, ahol a biztosítási elemnek nincs szerepe, a jogbiztonság alapján kell megítélni a szociális ellátásokba való beavatkozás alkotmányosságát.

Az Alkotmánybíróság ezeket az alkotmányossági követelményeket következetesen érvényesítette minden olyan jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának elbírálása során, amikor az a kötelező társadalombiztosítási alapján járó valamely ellátásra való jogosultságot rövid határidővel megvont vagy korlátozott [Pl. 52/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 230, 233.; 56/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 260, 265-267.; 5/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 82, 84.].» (ABH 2007, 457, 461, 462.)

Az Alkotmánybíróság 43/1995. (VI. 30.) AB határozatában – a társadalombiztosítási vegyes rendszeren belül is – korábbi gyakorlatára utalva azt hangsúlyozta, hogy a „járulékkal fedezett időszakra feltétlenül szolgáltatni kell a nyugdíjat, különben szerzett jogtól fosztanak meg a jogosultat (11/1991. (III. 29.) AB határozat, ABH 1991, 35.); a biztosítás szabályai szerint számított nominális nyugdíj sérthetetlen (...) [26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 200.].» (ABH 1995, 188, 194.)

3. Az Alkotmánybíróság elsőként a Törvénynek a nyugdíj szolgáltatásokra vonatkozó – az egyösszegű kifizetés feltételeinek megváltoztatását, valamint a járadék fajtáinak az Mpt.-ben foglalttól eltérő – támadott szabályai alkotmányosságát vizsgálta.

Az Mpt. Preambuluma szerint: „Az állam az Alkotmányban foglalt elvek szerint a kötelező társadalombiztosítási rendszer és az ehhez kapcsolódó magánnyugdíjrendszer útján gondoskodik időskor és megrokkánás esetén az állampolgárok biztonságáról.” Hasonlóan fogalmaz a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.), miszerint „az Alkotmányban foglalt elveknek megfelelően az időskorúak és a tartósan vagy véglegesen munkaképtelenné válók, valamint hozzátartozóik megélhetésének biztosítása érdekében” született a törvény. A pénztártag a korhatár betöltése esetén a fenti célt betöltő nyugdíj szolgáltatás általa választott valamely típusában részesülhet, amely az Mpt. esetében járadékszolgáltatás (27. §) vagy egyösszegű kifizetés (28. §). A főszabály a járadékszolgáltatás, a pénztártag egyösszegű kifizetést – a többször módosult rendelkezés alapján is – akkor igényelhet, ha a nyugdíjkorhatár eléréséig a tagsági viszonya nem haladja meg a 180 hónapot.

Az Mpt. 31. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a járadékszolgáltatás megállapítása az egyéni számla egyenlegének – aktuáriusi (biztosításmatematikai) módszerek alapján – a pénztártag által választott életjáradékra, illetőleg a 28. § b) pontjában meghatározott feltételek szerint egy összegre való átváltásával történik. A járadék megállapításánál alkalmazott egységes halandósági táblában a férfi és női halandóságot egyaránt figyelembe kell venni. A járadékot a biztonsági tartalékok képzésére és a folyósítás várható költségeire is figyelemmel kell megállapítani. A (4) bekezdés szerint a választott szolgáltatás fedezetének képzése a szolgáltatás teljes fedezetének az egyéni számláról a választott szolgáltatás tartalék számlájára egy összegben való átvezetésével történik. A 3. számú melléklet tartalmazza a pénztártagot megillető hozamgarantált tőke összege kiszámításának képletét. Ebből az következik, hogy a tagdíj-befizetések és a teljesítendő szolgáltatások mértéke között szoros összefüggés van, és a pénztártag arra számíthat, hogy jogosultsága megnyíltakor nyugdíj szolgáltatásban részesül. Az Alkotmánybíróság az 51/2007. (IX. 15) AB határozatában a társadalombiztosítási várományokra vonatkozóan az alábbiakat állapította meg: „A »váromány«, a szó legtagabb értelmében olyan jövőbeli jogszerzést lehetővé tevő függő jogi helyzet, amelyben a jogszerzés feltételei részben megvannak, míg további feltételei a jövőben vagy bekövetkeznek, vagy sem. Szűkebb értelemben várományon valamely alanyi jog megszerzésének jogilag biztosított lehetőségét értjük, amelytől a várományost az ellenérdekű fél önkényesen nem foszthatja meg (Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata. Budapest, 1933. 109. p.)» (ABH 2007, 652, 661.) Az alkotmányjogilag védett váromány tehát a nyugdíj szolgáltatásra általánosságban vonatkozik.

Miután a Törvény e kétféle nyugdíj szolgáltatás tekintetében más rendelkezéseket tartalmaz, az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy konkrétan mire volt alkotmányjogilag védett várománya a pénztártagnak, és megállapítható-e a váromány indok nélküli, vagyis alkotmányellenes elvonása.

3.1. Az Mpt. 22. §-ának rendelkezései alapján a magánnyugdíjpénztárban való részvétel azok számára, akik taggá váltak, kötelező. [Az eredeti szabályok szerint, ha a pénztártag önkéntes döntése alapján vált a pénztár tagjává 2000. december 31. napjáig, egy alkalommal visszaléphetett a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe; később ezt határidőhöz (2002. december 31.) kötötték, illetve bizonyos személyi körben újból megnyitották a visszalépés lehetőségét, de jelenleg nincs olyan szabály, amely a visszalépést általánosan lehetővé tenné]. Az Mpt. eredeti szabályai alapján 1997. szeptember 1-je és 1999. szeptember 1-je között válhatott a biztosított személy pénztártaggá, az önkéntes belépések ezzel lezárultak. A jelenlegi pénztártagok egy része a törvény kötelező rendelkezései folytán, másik részük viszont önkéntes döntés alapján vált pénztártaggá. Az Mpt. ugyanis a pályakezdőnek nem minősülő személyeknek általános jogot biztosított a törvény hatálybalépését (1997. szeptember 1-jét) követő 2 éven belül tagsági viszony önkéntes létesítésére. Ebben az időszakban a Tny. 7. § (1) bekezdése szerint a nyugdíjkorhatár az 1939-től született férfiaknál és az 1947-től született nőknél a betöltött 62. életév volt. Az egyösszegű kifizetéshez

kapcsolódó 180 hónapos szabály és a korhatár együttes hatásaként ezért azok a személyek, akik a 62. életévüket megelőző 15 éven belül (vagyis több, mint 47 évesen), vagy idősebb korban váltak pénztártaggá, számíthattak arra, hogy jogot szereznek a korhatár elérésekor az egyösszegű kifizetés választására is – függetlenül a tagdíjfizetés és az ennek révén majd várható járadék mértékétől. [Az Alkotmánybíróság elsősorban az önkéntes döntés alapján az első két évben taggá vált személyek helyzetét vizsgálta, jöllehet az Mpt. 180 hónapos szabálya elvileg valamennyi pénztártagra (a pályakezdőnek – lásd az Mpt. többször módosított 3. §-át – minősülőkre is) vonatkozik. A tagsági viszony önkéntes létesítésére vonatkozó szabályok ugyanis 2006. január 1-jétől változtak, ennek életkori feltételei azonban (pl. a nem betöltött 30. év) a 180 hónapos szabály alkalmazhatóságát gyakorlatilag kizárják.] Habár időközben a nyugdíjkorhatárt felemelték a 65. életévre – és ez az 1952. január 1-je előtt született személyeket nem érinti [Tny. 18. § (1) bekezdése], a később születetteknél pedig a korhatár emelése az 1957-ben vagy azt követően születetteknél érvényesül teljes mértékben, vagyis náluk a korhatár a betöltött 65. életév –, mégis lehetnek önkéntes döntés alapján pénztártaggá vált olyan személyek, akiknél a nyugdíjkorhatár betöltése már a Törvény hatályba lépése után következne be, és pénztártagságuk 180 hónap alatt marad. Így az önkéntes döntés alapján az első két évben pénztártaggá vált személyek annak a körülménynek az ismeretében dönthettek így, hogy ha a nyugdíjkorhatár elérésekor kevesebb, mint 180 hónap tagsági viszonyal rendelkeznek majd, úgy választási joguk lesz, hogy egyösszegű teljesítést, vagy járadékot kérnek. Az egyösszegű kifizetés lehetőségére tekintettel a tagsági viszony létesítése, továbbá annak fenntartása befektetési céllal is történhetett, mert az összeg, mint nyugdíjszolgáltatás adómentesen felvehető. Nyilvánvaló, hogy e döntés alapos megfontolást igényelt. Statisztikai módszerekkel (az iskolai végzettség, a nem, a társadalmi csoportba tartozás, az aktív életpálya alatt a kereseti görbe várható alakulása alapján) elemezhető, hogy kiknek érte meg az állami nyugdíj, és kiknek volt érdemes pénztártaggá válni. Számos más, személyes szempont is közrejátszhatott, többek között az, hogy a Tny. 12. § (7) bekezdése az öregségi nyugdíj összegét eltérően – hátrányosabb szabályok alapján, összességében 25%-kal kisebb mértékben – határozza meg, ha a biztosított magánnyugdíjpénztárban is tag és az egyéni számláján lévő összeget saját döntése alapján nem utalták át a Nyugdíjbiztosítási Alap részére. Azt azonban meg lehet állapítani, hogy erre a döntésre meghatározó befolyást a döntés meghozatalakor hatályos Mpt. és Tny. gyakorolt, hiszen bármilyen számítást csak a belépésről szóló önkéntes döntés meghozatalakor – vagy később, a visszalépést átmenetileg megnyitó rendelkezések idején – hatályban volt szabályok alapján lehetett végezni.

Az Mpt. az egyösszegű kifizetés teljesítését – noha a szabály többször módosult – lényegében attól teszi függővé, hogy a pénztártag tagsági viszonya az öregségi nyugdíjkorhatár elérésekor a 180 hónapot meghaladja-e. Vagyis az egyösszegű kifizetés igényléséhez való jog két tényezőtől függ az Mpt. alapján: a tagsági jogviszony nem haladhatja meg a 180 hónapot, és ezidő alatt el kell érni a nyugdíjkorhatárt, – amelyek előre kiszámítható tényezők. Más körülmény, mint feltétel megvalósulása ennek a jognak a létrejöttéhez nem szükséges, így nincs jelentősége sem az egyéni számlán felhalmozott összeg mértékének, sem annak, hogy ehhez mekkora járadékszolgáltatás kapcsolódna. Mindebből az következik, hogy az önkéntes döntés alapján az első két évben pénztártaggá vált személyek eleve annak a körülménynek az ismeretében dönthettek így, hogy ha a nyugdíjkorhatár elérésekor kevesebb, mint 180 havi tagsági viszonyal rendelkeznek majd, akkor választási joguk lesz a szolgáltatást illetően, vagyis akár az egyösszegű teljesítést is kérhetik. A Törvény szerint itt áll elő pozícióvesztés, hiúsul meg az érintettek várománya.

Az Mpt. e rendelkezése olyan pénztártagok esetében volt alkalmazható, akik – eltekintve a különösen magas jövedelemmel rendelkezőktől – a viszonylag rövid felhalmozási időszakra figyelemmel a nyugdíjpénztártól olyan alacsony összegű járadékban részesülhettek volna, amely megélhetésüket nyilvánvalóan nem fedezi, ugyanakkor az aktív időszakuk nagy részét a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben töltötték, és annak alapján is van ellátásra igényük. Ilyen esetben tehát a járadékként megállapítható nyugdíjszolgáltatás nem képes betölteni a törvényhozó által meghatározott célt, amely indokolhatja az egyösszegű kifizetést.

Ez a szolgáltatás várománya volt az előbbi személyeknek, amelynek feltételeit a Törvény úgy változtatja meg, hogy azt csak olyan pénztártag választhatja, akinek a részére megállapítható járadék mértéke nem éri el az öregségi nyugdíj minimumának 5 százalékát. Összehasonlítva e szabályt az Mpt. rendelkezésével, megállapítható, hogy mindkettő kismértékű felhalmozás esetére szól, de a Törvényben szereplő összeghatár a felhalmozási időszakban az előzőekhez viszonyítottan még alacsonyabb befizetéseket feltételez, azaz felfogható a korábbi szabályozáshoz képest korlátozásként, a feltételek szigorításaként. A várható kifizetés több tényező függvénye; befolyásolja a fizetendő tagdíj mértéke, a tag jövőbeli jövedelme, a pénztár üzletpolitikája, de ehhez a szolgáltatáshoz – szemben a járadékszolgáltatással, – viszonylag konkrét, a befizetésekhöz képest közelítőleg meghatározható, ugyanakkor a hozam tekintetében meg nem becsülhető összeg tartozik. Így annak az önkéntes belépőnek, aki a belépéskor olyan idős volt, hogy tagsági jogviszonya a 180 hónapot biztosan nem haladhatja meg a nyugdíjkorhatár eléréséig, ha a Törvény nem változtatna az egyösszegű szolgáltatás feltételein, már csak várakoznia kellene ahhoz, hogy a várománya joggá váljék. Azt, hogy milyen összegre számíthat, annyiban lehet előre megbecsülni, hogy az a befizetéseire igazodik, de konkrétan csak a nyugdíjazásakor lehet meghatározni.

Mivel ez a váromány az Alkotmánybíróság fentebb idézett határozatai alapján tulajdoni védelemben részesül, az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az egyösszegű kifizetés feltételeinek szigorításában jelentkező tulajdonkorlátozást a „közérdek” kívánta-e meg, és az arányosnak tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság az 56/1995. (IX. 15.) AB határozatában rámutatott arra is, hogy „a

társadalombiztosítási rendszer működőképessége és fenntartása, az állam mögöttes helytállásának fokozott megnehezülése (...) a tulajdon alkotmányos korlátozását megalapozó »közérdek«.

 (ABH, 1995, 260, 266.)

Ilyen „közérdekre” a Törvény konkrétan nem hivatkozik. Az általános indokolás utal arra, hogy a működési kockázatok mind teljesebb kezelésére kell törekedni, ez pedig „mind a magánnyugdíj rendszer intézményi formáját, mind a szolgáltatásainak szabályozását illetően is nagymértékű változásokat tesz szükségessé.” Ez a cél a korábbi szabályozás egészének átalakítását indokolja.

Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz: öregség, betegség, rokkantság, özvegyesség, árvaság és önhibájukon kívül következőket munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak. E kötelezettségének az állam – egyéb eszközök mellett – a kötelező társadalombiztosítás útján tesz eleget; olyan módon, hogy a törvényben meghatározott esetekben az arra jogosultaknak nyugellátást biztosít.

Ebben a megközelítésben mind a járadékszerű, mind az egyösszegű kifizetés esetében a közérdekű cél a nyugdíjkorúakról való gondoskodás, amely egyben az állam Alkotmányon alapuló kötelezettsége.

Alkotmányjogi szempontból ezt a közérdekű célt pedig mind a járadékszerű, mind az egyösszegű nyugdíjnyújtás – utóbbi meghatározott korlátok között – azonos módon szolgálja. A nyugellátásra jogosult személy életviszonyaira, vagyoni helyzetére és egyéb körülményeire tekintettel az adott jogszabályi korlátokon belül eldöntheti, hogy melyik nyugellátási forma a számára kedvezőbb. A Törvény továbbra is indokoltan találja az egyösszegű kifizetést, és arról a támadott rendelkezésben, illetőleg a 35. § (3) bekezdésében rendelkezik. Az alacsony felhalmozási időszak szerinti meghatározás helyébe lépő, a nyugdíjminimumhoz igazodó, összegszerűen meghatározott korlát is azt a célt szolgálja, hogy a rendszer gazdaságosan működtethető legyen, mivel viszonylag rövid felhalmozási idő alatt nem gyűlik elegendő tőke ahhoz, hogy abból megfelelő összegű járadékot lehessen szolgáltatni, továbbá a kapcsolódó költségek aránytalanul magasak lennének a folyósítandó összeghez képest.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a korlátozott egyösszegű nyugdíjnyújtás lehetőségének biztosítása – így a Törvény támadott rendelkezése – önmagában nem alkotmányellenes, hiszen alacsony felhalmozás esetén a rendszer stabilitása, a kockázatközösségben részt vevő többi tag érdeke ezt megkívánja. A Törvény más módszerrel határozza meg az egyösszegű kifizetés alapját képező összeghatárt, mint az Mpt. szabálya, ami esetenként akár egybe is eshet a korábbi feltételekkel, azonban a rendelkezés abban a relációban okoz alkotmányos jogsérelmet, hogy elesett a várományától az a viszonylag kisszámú – a fentiekben körülírt időben az eredeti feltételek fennállásában bízva taggá vált és a nyugdíjkorhatárt a Törvény hatályba lépése után elért – pénztártag, akinek a számára megállapítható járadék mértéke túllépi a rendelkezésben megjelölt határt, habár a felhalmozási időszak rövidségére figyelemmel a járadék nyilvánvalóan alacsony. A jogalkotó e szabály megalkotásánál nem volt tekintettel azokra a személyekre, akiknek a jogszerzése már folyamatban volt, holott figyelemmel az érintett pénztártagok csekély számára, a Törvény alapján létrejött szervezetek szempontjából ugyanazzal az előnnyel – a kockázatok csökkentésével – jár az Mpt. szerinti egyösszegű kifizetés, mint a Törvényben meghatározott feltételek mellett, vagyis a 180 hónapos szabály alapján történő egyösszegű kifizetés megvonásának közérdekű volta nem állapítható meg. A Törvény támadott rendelkezése így anélkül hiúsította meg az egyösszegű felvétel választására vonatkozó jogszabályi váromány bekövetkezését, hogy annak alkotmányos indoka lenne.

Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló, az Országgyűlés 2009. december 14-ei ülésnapján elfogadott törvény 30. § (1) bekezdése alkotmányellenes.

3.2. Az Mpt. 27. § (1)-(2) bekezdése szerint négyfajta (egy életre szóló, elején határozott időtartamos, végén határozott időtartamos és kettő, vagy több életre szóló) járadékszolgáltatás választható, amelynek jogcímét és mértékét a pénztár szolgáltatási szabályzata határozza meg. A végén határozott időtartamos járadék esetében a pénztártag halála utáni folyósítás időtartamát is a pénztár szabályzata határozza meg. A Törvény e járadékfajták helyébe két alaptípust vezet be, de mindegyik szólhat egy, vagy két életre: inflációkövető indexálást biztosító járadék, valamint nominális értéktartást biztosító (garantált összegű) járadék. Előbbinél a járadékot évente a fogyasztói árindex tárgyévét megelőző évi mértékével, utóbbi esetben a járadékot évente, az együttes befektetési és halandósági eredmény alapulvételével kell emelni (37-38. §), és fedezete kockázatosabb eszközökbe kerülhet befektetésre, ami magasabb ellátási összeget eredményezhet.

A pénztártagnak ebben az esetben az Mpt. alapján arra volt várománya, hogy nyugdíjba vonulása esetén ő maga élete végéig, illetőleg kedvezményezettje meghatározott feltételekkel járadékszolgáltatásban részesüljön. Bármelyik járadékfajtát választja azonban, a szolgáltatás fedezetére és a szolgáltatás megállapítására a Törvény V. fejezete tartalmaz szabályokat; ennek alapja – hasonlóan az Mpt.-ben foglaltakhoz – az egyéni számla egyenlege. A járadékszolgáltató intézmény által nyújtott járadék megállapításának és folyósításának szabályait és az erre vonatkozó számításokat a járadékszolgáltató kötelezően elkészítendő szabályzata, a nyugdíjnyújtási szabályzat tartalmazza (Törvény 49. §). A Törvény azáltal, hogy más szolgáltatás-fajtákat tartalmaz, nem korlátozta a pénztártag várományát, mert az egyéni számláján lévő összege alapján a járadékra jogosult. Az életében folyósítandó járadék körében nincs relevanciája, hogy azt a szolgáltatás kezdetén kedvezményezettnek is át lehetett engedni, erre így is

van módja, míg a halál utáni járadékszolgáltatásra a két életre szóló járadék, vagy a kedvezményezett jelölése esetén a szabályozás lényegében azonos eredményre vezet. A tulajdonhoz való jog, amely a várt szolgáltatásokra terjed ki, így nem szenved korlátozást, a változások nem hátrányosak a pénztártagra.

Ezért az Alkotmánybíróság a Törvény 28. §-ának alkotmányellenességét nem állapította meg.

4. Az Mpt. 29. §-a szerint az egyéni számla a hagyatéknak nem része. A tag halála esetére természetes személy kedvezményezettet jelölhet, ha nem jelöl, kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni. A kedvezményezett a tag felhalmozási időszakban bekövetkező halála időpontjában az egyéni számla kizárólagos tulajdonosává válik. A Törvény a haláleseti kedvezményezettként megjelöltek körét szűkíti, azonban a 42. § (6) bekezdése az Mpt.-hez hasonlóan úgy rendelkezik, hogy ha a tag haláleseti kedvezményezettet nem jelölt, úgy a felhalmozási időszakban bekövetkezett halála esetén kedvezményezettjének a tag természetes személy örökösét kell tekinteni. Ebből következően ha a tag nem a megjelölt körben szereplő személyre kívánja átörökíteni a járandóságát, nem jelöl kedvezményezettet, és örököse kerül a kedvezményezett jogállásába.

Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság e tekintetben nem állapította meg az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének sérelemét.

5. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete adatai alapján a jelenlegi magánnyugdíjpénztárak a pénztárvagyon tőkepiaci hasznosítását, befektetését és kezelését nem önállóan, közvetlenül végzik, hanem 97-98 %-ban pénztári vagyonkezelő, befektetési vállalkozás, pénzügyi intézmény, biztosító részvénytársaság vagy befektetési alapkezelő útján. Az Mpt. 5. § (1) bekezdése szerint az önkormányzati működés elvének megfelelően a pénztárra vonatkozó alapvető döntések meghozatalára kizárólag a pénztártagok jogosultak, konkrét jogosultságukat a 21. § tartalmazza. Eszerint a pénztártag részt vehet a pénztár szervei megválasztásában, megválasztható, a pénztár működésére és gazdálkodására, saját követelésének mértékére, továbbá a pénztár tevékenységével kapcsolatosan információt kaphat. Jogait részben a közgyűlésen gyakorolhatják, amelyet az Mpt. 37. §-a értelmében évente legalább kétszer össze kell hívni az éves beszámoló és a pénzügyi terv elfogadására. A magánnyugdíjpénztárt érintő érdemi döntések meghozatala, így üzletpolitikájának meghatározása, a vagyonkezelési és vagyonértékelési szabályzata, a vagyonkezelő kiválasztása a 39. § (2) bekezdése alapján azonban az igazgatótanács hatáskörébe tartozik. Mind a magánnyugdíjpénztárak tevékenységéhez kapcsolódó biztosításmatematikai és pénzügyi tervezési szabályokról, valamint a szolgáltatási szabályzatra és a tartalékok kezelésére vonatkozó előírásokról szóló 170/1997. (X. 6.) Korm. rendelet, mind a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet a nyugdíjpénztárak gazdálkodására, működésére részletes szabályozást tartalmaz, amely a pénztártagoknak a pénztár ügyeibe történő közvetett beleszólási lehetőségét is korlátok közé szorítja. Miután a pénztárak pénzügyi tevékenységüket döntően kiszervezve különböző pénzügyi csoportokhoz kapcsolódtak, a tagok részvétele ez utóbbi pénzügyi intézetek döntéseiben ténylegesen nem érvényesül.

A Törvény 212. §-a értelmében a magánnyugdíjpénztárnak döntenie kell a beadványáról, vagy végelszámolással történő megszűnéséről, amelynek eredményeként a Törvény 214. § (14) bekezdése szerint 2013. január 1-jével a pénztártag a zrt.-ként működő magánnyugdíj-biztosító tagjává válik, és az egyéni számláján felhalmozott összeg a magánnyugdíj-biztosítónál nyitott egyéni számlájára átkerül. Mivel a tagok nem lesznek részvényesek, a Gt. 212., 216. §-ában meghatározott részvényeseket megillető jogokkal (közgyűlésen való részvétel, szavazás) nem rendelkeznek, de a 218. §-ban írt kötelezettségek (részvény névértékének szolgáltatása) sem terhelik. A zrt.-vel ügyféli, számlatulajdonosi minőségben állnak jogviszonyban.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ez az átalakulás a tag Alkotmányban biztosított tulajdonhoz való jogát nem sérti. A pénztár ügyeiben történő korlátozott – a nagy taglétszámú pénztáraknál szinte formális –, az érdemi döntések jelentős körére ki nem terjedő döntési joga, mint a rendelkezési jog közvetett megvalósulása nem vonható az alkotmányosan védett, közjogi váromány körébe. A magánnyugdíjpénztárak esetében is korlátozott a tagnak ez a lehetősége, hiszen a saját számláján lévő pénz nem veheti ki, befizetései jogszabályi kötelezettségen alapulnak, de arra figyelemmel, hogy a pénztárak döntően bankokhoz, biztosítókhöz kapcsolódtak, a befektetési politikáról legfeljebb információt kaphat, de azt nem befolyásolhatja. A Törvény alapján létrejött magánnyugdíj-biztosító zrt. együttesen pénzkezelő és járadékszolgáltató, amely vezeti az egyéni számlát, kezeli a rajta lévő összeget, majd járadékot szolgáltat. A pénztártag kontrollja annyiban érvényesül, hogy a Törvény XX. fejezete meghatározza a nyilvános adatszolgáltatás körét, amelynek alapján megismerheti a biztosító tevékenységét, illetőleg a 27. §-a alapján átléphet másik magánnyugdíj-biztosítóba. Ezzel továbbra is biztosítva van a számlája feletti korlátozott rendelkezési joga, és változatlanul igénye marad a járulékkal fedezett nyugdíjszolgáltatásra.

Ezért az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban sem látta az alkotmányellenességet megállapíthatónak.

A Törvény 30. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására tekintettel az Alkotmánybíróság elrendelte a határozat Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró különvéleménye

A határozat rendelkező részének 1. pontjával és a hozzáfűzött indokolással nem értek egyet.

1. Az indítványozó álláspontja szerint a Törvény vitatott rendelkezéseiből következő korlátozások összességében olyan terjedelműek, amelyek jelentősen korlátozzák a pénztártagok jogosulti pozícióját és ezek együttesen eredményezik a pénztártagokat az Mpt. alapján megillető, az Alkotmány 13. §-ának védelmét élvező jogosultságok aránytalan korlátozását. Az indítvány elismeri, hogy ezeket a változásokat a magánnyugdíj rendszer fenntartható, átlátható működése indokolhatja, azonban álláspontja szerint „(...) az alkotmányos tulajdonvédelem bizalomvédelmi funkciója az arányosság elvének érvényesülése érdekében legalább azt megköveteli, hogy a jogalkotó egy ilyen mélyreható reform megalkotásakor egyúttal megnyissa a választás lehetőségét az érintettek előtt, kívának-e a magánnyugdíj-rendszer tagjai maradni, vagy a kötelező társadalombiztosítás keretei között gondoskodnak öregségi megélhetésükről. (...) a magánnyugdíj rendszer tőkefedezeti rendszeréből eredő fokozott alkotmányos védelem, valamint a jogkorlátozás terjedelme valamennyi pénztártag esetében szükségessé teszik, hogy a tulajdonok korlátozása legalábbis a visszalépés lehetőségének megnyitásával váljon arányossá.”

A határozat tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozását a vitatott szabályok tekintetében nem ítéli megállapíthatónak, csak egyetlen felhívott törvényi rendelkezés a 30. § (1) bekezdése tekintetében látja megalapozottnak az alkotmányellenesség megállapítását. Ezzel a rendelkezéssel kapcsolatosan az indítvány sem állítja határozottan, hogy az feltétlenül a pénztártagok jogosulti pozíciójának korlátozását jelenti. Az indítvány csak arra utal, hogy a magasabb jövedelmű biztosítottak esetén hátrányosabb lehet.

2. A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 1997. évi LXXX. törvény 4. § n) pontja alapján magánnyugdíjpénztári tagságra az a pályakezdő volt kötelezett, aki még nem töltötte be a 42. életévét. Azok, akiknél nem volt lehetőség arra, hogy 180 hónapot meghaladó tagsági viszonyal rendelkezzenek, önkéntesen váltak pénztártaggá. Később az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIX. törvény 2006. január 1-jei hatállyal a kötelező tagság korhatárát 35 évre csökkentette. Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról rendelkező 2002. évi XLII. törvény 2003. január 1-től 30 éves belépési korhatárt állapított meg az önkéntes tagság tekintetében is. A tagsági jogviszony létesítésének életkorhoz kötése bizonyítja, hogy a törvényhozó úgy ítélte meg, hogy a tőkefedezeti nyugdíjbiztosítás a 180 hónapnál hosszabb tagsági jogviszony esetén képes biztosítani – a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 12. § (7) bekezdésében foglaltakat figyelembe véve minimálisan elvárt 25 %-os – nyugdíj kiegészítést. Aki önkéntesen belépett a magánnyugdíjpénztárba, annak számolnia kellett azzal, hogy a magánnyugdíjpénztár szolgáltatása esetén a társadalombiztosítási nyugdíjként az általános szabályok szerint számított nyugdíj összeg 75 %-át fogja megkapni. Azokra tekintettel, akik ezt nem mérlegelték kellő körültekintéssel a törvényhozó több alkalommal is megnyitotta a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszalépés lehetőségét.

Az Mpt. 28. §-ában szabályozott egyösszegű kifizetés választásának lehetőségét az indokolta, hogy azoknak a pénztártagoknak a döntő többsége, akik 180 hónapnál rövidebb tagsági jogviszonnyal rendelkeznek, alacsony összegű járadékszolgáltatásra tarthatnak igényt. Az alacsony összegű járadékok esetén az Mpt. 28. § (1) bekezdésében szabályozott egyösszegű kifizetések feltételeihez képest a Törvény 30. § (1) bekezdésbe foglalt szabályozás – amint arra az indítvány is rámutat – sok esetben ugyanarra az

eredményre vezet, korlátozást nem tartalmaz, sőt kiterjeszti az egyösszegű kifizetés lehetőségét – a tagsági jogviszony időtartamától függetlenül – mindenkire, akinél az egy életre szóló járadék összege nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 5 %-át.

Akik 2012. december 31-ig nyugdíjjogosultságot szereznek a Törvény hatályba lépése után is igény tarthatnak az egyösszegű kifizetésre. Egyúttal azok számára, akik 120 hónapot meg nem haladó tagsági jogviszonnyal rendelkeznek, és a magánnyugdíjpénztári járadékszolgáltatás várható összege nem éri el a pénztártag nyugellátásának 25 %-át az Mpt. 123. § (6) bekezdése alapján 2012. december 31-ig nyitva áll a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszalépés lehetősége is.

A vitatott szabályozás azok számára lehet kedvezőtlen, akik 2013. január 1-je után szereznek nyugdíjjogosultságot, tagsági jogviszonyuk időtartama nem éri el a 180 hónapot, és a nyugdíjjogosultság megszerzésekor az egy életre szóló járadék mértéke meghaladja az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 5 %-át.

E biztosítottak számára nyitotta meg újra a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszalépés lehetőségét az Mpt. 123. §-ának – a közteljesítés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvény – által beiktatott (15)-(16) bekezdése. A rendelkezésünkre álló szakértői vélemény arról tájékoztat, hogy több, mint 75 ezren éltek ezzel a lehetőséggel.

Így az ma nehezen megállapítható, hogy vannak-e, és ha igen milyen körben olyan biztosítottak a magánnyugdíj rendszerben, akik számára az egyösszegű kifizetés választásának lehetősége 2013. január 1-jétől megszűnik.

Tekintettel arra, hogy a járadék mértékét a pénztártag befizetésén kívül számos más tényező – többek között az ilyen megtakarításait kezelő szervezet teljesítő képessége – befolyásolja, az sem bizonyítható, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkező biztosítottak esetén a járadékszolgáltatás kedvezőtlenebb lesz, mint az egyösszegű kifizetés.

3. A Törvény tekintettel arra, hogy – közeledik 2013. január 1-je, amikortól a magánnyugdíj rendszer tömeges és folyamatos járadékszolgáltatásra lesz kötelezett – a magánnyugdíj-biztosítási rendszer fenntarthatósága érdekében az Mpt.-ben nagy vonalakban szabályozott szolgáltatások egyértelműbb, pontosabb, átláthatóbb szabályozását adja. A 30. § (1) bekezdése ebbe a rendszerbe illeszti be az egyösszegű kifizetéseket is.

A Törvény 30. § (1) bekezdése, amely a biztosítottak egy lehetséges köre számára megszünteti az egyösszegű kifizetés választásának lehetőségét, s e körben az Mpt. szabályaihoz képest korlátozottabbá teszi ugyan az érintett biztosítottak az egyéni számlája feletti rendelkezési jogát, azonban álláspontom szerint ez a korlátozás nem tekinthető alkotmányellenesnek. A biztosítottak a magánnyugdíjpénztárba való belépéssel arra keletkezett várománya, hogy ha nyugdíjjogosultságot szerez az egyéni számláján levő megtakarításait társadalombiztosítási nyugdíjja kiegészítéseként, vissza fogja kapni. A biztosított az egyéni számláján kezelt megtakarításaival nem rendelkezik szabadon. A magánnyugdíj-biztosítási rendszerben a szolgáltatás törvényben szabályozott alapvető formája a járadékszolgáltatás, az egyösszegű kifizetés az egyéni számlán lévő megtakarításokhoz való hozzájutás kivételes formája. Azt, hogy ezt a kivételes szolgáltatási formát milyen körben írja elő, vagy teszi lehetővé a jogalkotó, azt alapvetően gazdasági szempontok, többek között a járadékszolgáltatás biztonságának követelménye határozza meg. A magánnyugdíj-biztosítás szolgáltatásainak szabályozása akkor vet fel alkotmányossági problémát, ha a szabályozás abban korlátozza a biztosítottat, hogy az egyéni számlán kezelt megtakarításaihoz maradéktalanul hozzájusson.

Budapest, 2010. június 7.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

I.

Egyetértek azzal, hogy a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló, az Országgyűlés 2009. december 14-ei ülésnapján elfogadott törvény (a továbbiakban: törvény) 28. §-a, 42. §-a, valamint 212. §-a nem alkotmányellenes. A többségi határozattól eltérően azonban nem tartom alkotmányellenesnek a Törvény

30. § (1) bekezdését sem.

Álláspontom az alábbiak szerint összegezhető.

Alkotmányosan indokolható, az irányadó alkotmánybírói gyakorlatból pedig egyenesen következő közérdekűség megfontolás áll a Törvény 30. § (1) bekezdésében rögzített szabály mögött. Álláspontom szerint a jelenlegi rendszerben meglévő szerzett jogoknál gyengébb alkotmányos védelmet élvező, jelen ügy tárgyát képező várományok egyösszegű kifizetésének törvényhozói korlátozása fejében a jogalkotó a nyugdíj-rendszer fokozottabb stabilitását biztosítja: a támadott szabályozás a tőke kivonás (-elvonás) elleni rendelkezésnek minősül, azaz a biztosítottak túlnyomó többségének tulajdoni pozícióját védő szabályt bíralt itt el az Alkotmánybíróság. Előljáróban hangsúlyozom azt is, hogy az új Törvény sem szüntetné meg az egyösszegű kifizetés lehetőségét, csak egy szűk várományosi kör tekintetében korlátozná.

II.

1. A magánnyugdíj-biztosítási jogviszony és a bankszámla, vagy életbiztosítási szerződések, egyéb pénzügyi intézményi tranzakciók közötti különbségeket — álláspontom szerint — nem veszi kellő súllyal figyelembe a többségi döntés. Emellett azt sem, hogy a biztosítók nem forgathatják úgy a rendelkezésükre álló pénzt, mint például a hitelintézetek. Ezek ipso iure óvatosabb befektetők kell legyenek, ahogy alább ezt kifejtem. Ha a nyugdíjjogosultaknak a törvény által jogosítottakon túli része is egyösszegben kívánna hozzájutni a nyugdíjához, éppen a nyugdíjbiztosítás lényege — havi pénzösszeg folyósítása éveken át — hiúsulna meg. A biztosítók prudens, kiszámítható és eredményes gazdálkodását védő szabály a Törvény 30. § (1) bekezdése, amely konstrukció a biztosítók védelmén keresztül a magánnyugdíj-jogosultakat is védi, s ez mindenképpen közérdekű korlátozásnak tekinthető. Álláspontom szerint erősebb és alkotmányosan igazolható ez a közérdek mint az a váromány, hogy a mostani törvény szerint az arra jogosultak számára lehetőség van egyösszegű kifizetésre, hiszen az elfogadott törvényi konstrukció alapján a biztosítottak hosszú távú befektetései is nagyobb biztonságban vannak egy biztosítónál, mint a mostani kváziszövetkezeti magánnyugdíjpénztáraknál. Ezt a felfogást erősíti az 50/2007. (VII. 10.) AB határozat is, amely alapján a közérdeket jogszabályban úgy kell meghatározni, hogy a közérdekből történő korlátozás szükségessége kérdésében az egyedi aktusok törvényességének ellenőrzése esetén a bírói hatalom, normatív aktusok felülvizsgálata során pedig az Alkotmánybíróság állást tudjon foglalni. A „közérdek miatt fennálló szükségesség” bizonyítása a normaalkotó felelőssége, ami a vizsgált ügyben — a fenti és az alább részletezett indokok alapján — megtörtént (ABH 2007, 984, 994.).

2. Álláspontom szerint különös jelentősége van annak a ténynek, hogy a törvény által létrehozott intézmények biztosítóként, biztosítási alapon működnek, s nem pedig a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerinti pénzügyi intézményekként. A törvényhozó — helyesen — a tipikus biztosítási jogviszony ismérveiből indult ki: ha egy meghatározott esemény bekövetkezik — azaz ha a nyugdíjjogosultsághoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik a biztosított, és évtizedeken keresztül minden hónapban befizeti a nyugdíjjárulékot —, akkor helytállási kötelezettsége keletkezik a biztosítónak, vagyis meghatározott időközönként járadékot kell fizetnie. Ez a tipikus (nyugdíj)biztosítási konstrukció. Ettől tér el a gyakorlatban — többek között — az életbiztosítási szerződés, ahol bizonyos idő elteltével vagy a halál bekövetkeztekor egyösszegben jár a biztosítási összeg, és kivételes a járadékfizetési konstrukció [lásd a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) 96. § (1) bekezdésének g) pontját]. Említhetném a gyakorlatból a bankszámlaszerződést is: bármikor leemelhető egyösszegben a bankszámláról az azon levő tőke- vagy hitelállomány, vagyis a bankszámlaszerződés jogosultjának is szélesebb a rendelkezési joga.

3. A fenti szerződéses konstrukcióktól koncepcionális tér el egy évtizedeket átfogó, tartós jogviszonyon alapuló nyugdíjbiztosítási jogviszony. A biztosítottnak (havonta) kell járulékot fizetnie, a biztosítónak azt prudens módon befektetnie. Emellett a biztosító arra vállal kötelezettséget, hogy járadék formájában (havonta) fizeti majd a magánnyugdíjat. A biztosító — mint említettem — nem a Hpt. szerinti „pénzügyi intézmény”, emiatt mint befektető is visszafogottabb, szigorúbb szabályok vonatkoznak rá (lásd pl. a Bit. Hatodik részében található rendelkezéseket, de különösen a törvény 87. §-át és V. Részét). Ezek értelmében, tehát az irányadó és a törvény hatályba lépése esetén alkalmazandó rendelkezések alapján a biztosító nem kockáztathatja annyira szabadon a neki befizetett összeget, így más a befektetési portfóliója is mint például egy hitelintézetnek (nem véletlen, hogy a magánnyugdíjpénztári vagyon legnagyobb részét is magyar állampapírba fektették a magánnyugdíjpénztárak). A Törvény szerinti nyugdíjbiztosító arra vállalna kötelezettséget, hogy meghatározott időközönként (tipikusan havonta) teljesíti a nyugdíjigényt (nyugdíj-kifizetést), nem pedig az egyösszegű — pénzügyi intézményi típusú — kifizetésekre specializálna.

4. A fent kifejtettekkel összhangban a biztosítási jogviszony alkotmányjogi — és így sérthetetlen — megkülönböztető ismervét az Alkotmánybíróság egy korai határozatában a következőképpen foglalta össze: „meghatározott díj (járulék) ellenében a biztosítót helytállási kötelezettség terheli” [11/1991. (III. 29.) AB határozat ABH 1991, 34, 35.]. Megjegyzem, eme alkotmányos tétel megfogalmazása figyelemmel volt a polgári jogi dogmatikában és a bírói gyakorlatban kiérlelt eredményekre is (ehhez hasonlóan lásd pl. BH . 2008. 148.; EBH 2007. 1607.; BH 1995. 297.).

Egy másik, a jelen ügyben is irányadó döntésében az Alkotmánybíróság a következőképpen összegezte a

szerzett jogokkal (tehát nem az alkotmánybírósági gyakorlatban gyengébb védelmet élvező, a jelen ügy tárgyát képező várományokkal) és a biztosítási jogviszonnnyal kapcsolatos gyakorlatát: „az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében deklarált >jogállamisághoz hozzátartozik a szerzett jogok tiszteletben tartása.< [62/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 364-367.]. (...) A jogbiztonság — amely az Alkotmánybíróság szerint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja — a szociális ellátási rendszerek stabilitása szempontjából különös jelentőségű (...). Bár a szerzett jogok védelme nem abszolút érvényű, kivételt nem tűrő szabály, a kivételek elbírálása csak esetenként lehetséges. Azt, hogy a kivételes beavatkozás feltételei fennállnak-e, végső fórumként az Alkotmánybíróságnak kell eldöntenie [32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 154.]. Ez utóbbi határozat szerint a hosszú idejű jogviszonyokban rejlő arányos kockázatviselés végső soron lehetővé teszi a tartós jogviszonyokba való állami beavatkozást is a rebus sic stantibus klauzulájára alapítottan, a beavatkozásnak is van azonban egy alkotmányos határa. A kötelező biztosítási rendszer esetében a járulékok kötelező befizetése, vagyis az egyén cselekvési autonómiáját korlátozó >vagyonelvonás< fejében a biztosított a rendszer fokozottabb stabilitását várhatja el. Ezt szolgálja egyébként a [vizsgált törvény] 5. §-ában meghatározott állami garancia is, amely szerint az állam az e törvényben megállapított ellátások kifizetését (szolgáltatások teljesítését) akkor is biztosítja, ha a szolgáltatások (kiadások) meghaladják a bevételeket.” [56/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 260, 267.]

Mivel alkotmányosan indokolható, az irányadó alkotmánybírósági gyakorlatból pedig kifejezetten következő közérdekűségi megfontolás áll a támadott rendelkezés mögött, ezért a — fentiek alapján — nem látom megállapíthatónak a Törvény 30. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét sem.

Budapest, 2010. június 7.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Nyomtatás

---

www.mkab.hu